

Materialet er udarbejdet i forbindelse med projektet „Læsesucces for ordblinde børn
– et tværfagligt samarbejde om ordblinde børns læseudvikling.“

VEJLEDNING

Inspirations- materiale til arbejdet med teknologibaserede læsestrategier

Inspirationsmateriale til arbejdet med teknologibaserede læsestrategier

Formål

Formålet med materialet er at give inspiration til, hvordan du kan introducere teknologibaserede læsestrategier for et barn, som er eller skal i gang med at bruge læse- og skriveteknologi (LST). Materialet er lavet med strategien Læsemåde (Elmstrøm, 2018) som eksempel.

Opgaver og tekster kan selvfølgelig bruges, som de er, men materialet er i lige så høj grad tænkt som en stilladsering til, at du selv kan lave opgaver, som træner barnets brug af LST-strategier med tekster, som barnet selv vælger. Samtidig er målet med materialet at give ideer til, hvordan arbejdet med LST-strategier kan integreres i de opgaver med tekster, som barnet alligevel skal udføre i skolen.

Materialet indeholder:

► Vejledning

- Intro til strategien Læsemåde
 - Søgeord
 - Genvejstaster
 - Intro til delt skærm
- Vejledning til de enkelte opgaver
- Når de sidste opgaver er løst

► Opgavesamling

- **Hvad læser du – og hvordan?** Intro til barnets egen læsning på skærm
- **Find de ord, der rimer:** Introøvelse til søgefunktion vha. genvejsfunktioner (tekst A)
- **Den bedste pizza:** Skimmelæsning med søgefunktion (tekst B)
- **Har Anders And en rekord i...?** Nærlæsning, niveau 1 (tekst C)
- **Hvordan laver man jordbærpandekager?** Nærlæsning, niveau 2 (tekst D)

► Tekstsamling

- A. At kysse en vandmand
- B. Pizzamenu
- C. Anders And på rekordjagt
- D. Opskrift: Jordbærpandekager med vaniljeis

Intro til strategien Læsemåde

Læsemåde støtter eleverne i at prioritere deres læsning. Eleverne skal præsenteres for skimmelæsning og nærlæsning, der også anvendes ved analoge tekster. Ordblinde elever har svært ved at skimme en tekst og kan derfor have gavn af at kunne lave en teknologisk skimming ved at åbne et søgefelt, anvende et søgeord og dermed få ordet markeret i teksten. På den måde kan eleven hurtigere finde et afsnit, der muligvis vil være relevant at nærlæse (Elmstrøm, 2018).

Søgeord

Når barnet skal anvende søgefelt i sin læsning, er det vigtigt at tale med barnet om, hvad et godt søgeord kan være. Hvis barnet skal besvare spørgsmål til en tekst, kan det være en god strategi at lede efter gode søgeord blandt de ord, som står i spørgsmålet. Du kan her støtte barnet i at udvælge de mest indholdstunge ord i spørgsmålet.

Hvis søgning på de indholdstunge ord fra spørgsmålet ikke fører til resultat, kan det være nødven-

digt at tage andre strategier i brug. Nogle gange dukker et ord ikke op i ens søgeresultat, fordi ordet står i en anden form i spørgsmålet, end det gør i teksten (fx vasker – vaske). Derfor er en anden god strategi at arbejde sig tilbage til rod morfemet i ordet. Det gøres ved, at barnet sletter bogstaver bagfra i ordet. Hver gang barnet har slettet et bogstav gøres et nyt forsøg med søgningen, som måske giver nye resultater. Andre gange kan det være nødvendigt at prøve at søge på synonymer til det oprindelige søgeord.

Genvejsfunktioner

For at begrænse arbejdsgange og belastning af arbejdshukommelsen er det en fordel at bruge genvejsfunktioner.

Søgefelt: Åbnes ved at trykke ctrl-tasten (for apple-brugere cmd-tasten) samtidig med bogstavet f på tastaturet. Ctrl + f

Kopiering af søgeord: Når barnet skal svare på opgaver til en tekst, findes søgeord i opgaveformuleringen (se ovenfor). Søgeordet marke-

res og kopieres ved at trykke ctrl samtidig med bogstavet c på tastaturet. Ctrl + c

Indsættelse af søgeord: Søgeordet indsættes nu i søgefeltet ved at trykke ctrl-tasten samtidig med bogstavet v på tastaturet. Ctrl + v

Særligt for Word: I Word kan man nøjes med én genvejsfunktion, når et søgeord skal flyttes over i søgefeltet. Søgeordet markeres med musen, herefter trykkes ctrl og bogstavet b, dette overfører søgeordet direkte til søgefeltet. Ctrl + b

Intro til Delt skærm

Materialet er lavet sådan, at barnet skal bruge strategien *Læsemåde* til at løse nogle opgaver til en tekst. For at mindske belastning af arbejdshukommelsen skal barnet bruge strategien Delt skærm.

Ved Delt skærm skal eleven åbne og indstille to vinduer på sin computerskærm. I det ene vindue skal barnet åbne teksten, som ligger i Tekstsamlingen, i det andet åbnes opgaverne til teksten. De ligger i Opgavesamlingen. Dette svarer til at have en bog og et skriveark liggende ved siden af hinanden ved analogt arbejde.

Vejledning til de enkelte opgaver

Opgave 1: Hvad læser du – og hvordan?

Barnet skal på computeren vise dig de tekster, det læste på skærm i går. Har barnet ikke læst noget i går, kan I i stedet tale om, hvad barnet plejer at læse. Opgaven lægger op til dialog med barnet om, hvad tekster egentlig er, og hvad barnet læser i sin fritid, så barnet bliver opmærksom på, hvad og hvor meget det læser – og at der er tale om læsning, også når man læser billeder og illustrationer. Samtidig er det en chance for, at du kan lægge mærke til, hvordan eleven bevæger sig rundt mellem teksterne – hvilke strategier har barnet, hvordan orienterer det sig på siderne og mellem siderne? Bruges der genvejstaster?

Opgave 2: Find de ord, der rimer

Før øvelsen skal barnet introduceres til søgefunktionen og dens genvejsfunktion, ctrl + f.

Barnet skal i opgaven finde ud af, hvor mange forskellige ord der rimer på 'man' i tekst A, *At kysse en vandmand*. Inden I går i gang, skal I sammen finde rimdelen i 'man'. Barnet må vælge, om det først vil prøve at finde rimordene selv eller bruge søgefunktionen i dokumentet. Ideen er, at barnet skal få en oplevelse af, hvor meget hurtigere det er at løse opgaven ved brug af søgefunktionen. Hvis barnet motiveres af konkurrence, kan I evt. konkurrere om, hvem der hurtigst finder flest rimord i sangen, når barnet bruger søgefunktionen, og du tæller. Hvis I vælger at konkurrere, kan I afprøve strategien med at søge på rimdele med søgefunktionen sammen i den lille tekst i tekstboksen, inden I begynder den egentlige konkurrence.

Når barnet har fundet alle ord, som indeholder rimdelen, skal I tjekke, om de alle faktisk rimer på 'man', eller om der er undtagelser. Du eller barnet kan læse de fundne ord op, eller I kan bruge en digital oplæsningsfunktion.

Opgave 3: Den bedste pizza

Skimmelæsning med søgefunktion i tekst B, *Pizza-menu*. For at løse opgaverne skal barnet igen bruge søgefunktionen, som er introduceret i opgave 2 og beskrevet i den generelle del af vejledningen, se *Intro til strategien Læsemåde*.

Til nogle spørgsmål i opgave 3 kan det være nødvendigt at søge på to søgeord for at besvare spørgsmålet. Barnet må her vælge, hvilket ord det vil søge på først. En strategi, du kan hjælpe barnet med, er at markere det første søgeord i teksten (fx med en farve), så de første tekststeder nemt kan genfindes, når barnet søger på det andet søgeord.

Opgave 4: Har Anders And en rekord i...?

Nærlæsning, niveau 1 med tekst C, *Anders And på rekordjagt*. Øvelsen lægger op til drøftelse af gode søgeord, når svarene på spørgsmålene skal findes i teksten. I denne øvelse findes de oplagte søgeord i samme form i spørgsmålene og teksten. Kun i det sidste spørgsmål er der ikke ét oplagt indholdsord at søge på.

Opgave 5: Hvordan laver man jordbærpandekager?

Nærlæsning, niveau 2 med tekst D, *Jordbærpandekager med vaniljeis*. Øvelsen lægger også op til drøftelse af gode søgeord, men her er flere opgaver, hvor barnet ikke blot kan overføre et centralt ord fra spørgsmålet til søgefeltet. Se afsnittet *Intro til søgeord* for uddybning.

Når de sidste opgaver er løst

Arbejd videre på samme måde med andre tekster. Lad barnet selv vælge tekster, som du formulerer spørgsmål til. I kan også bruge tekster, som andre har stillet spørgsmålene til, men vær opmærksom på, om måden, spørgsmålene er stillet på, gør det for svært for barnet at bruge strategien.

Fra lette til sværere spørgsmålstyper:

- I starten bør spørgsmålene indeholde svarmuligheder, men når barnet mestrer strategien, kan svarmulighederne fjernes, så svaret kun kan findes i teksten. Nu bliver barnet nødt til at finde søgeordene i spørgsmålet.
- I starten bør spørgsmålene indeholde et søgeord, som også findes i teksten, så barnet kan bruge søgeordet til at finde de passager, som skal nærlæses for at finde svaret.
- Med tiden kan I også arbejde med spørgsmål, hvor søgeordet ikke indgår i spørgsmålet, men hvor barnet skal finde synonymer, som kan bruges som søgeord. I teksten her kunne det fx være: Hvilken rekord har Anders And forsøgt at sætte med at hoppe ned i noget? Et godt søgeord ville her være hoppe – som dog ikke findes i teksten. Her skal barnet støttes i at finde synonymer til hoppe – i teksten findes synonymet springe. NB! For at barnet kan lykkes med strategien, skal det enten have hjælp til at stave det nye søgeord eller have strategier til selv at stave det, fx ved at bruge LST-funktionen tale-til-tekst.

Der arbejdes i sidste ende hen imod, at barnet selv kan stille spørgsmål til tekster ud fra sine egne læseformål og søge efter svar på dem ved hjælp af relevante søgeord

